

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η «ανθρωπιά» είναι μια λέξη του καιρού μας, ένας όρος κοινόχρηστος, ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια, γιατί συμβαίνει η ανταλλακτική του αξία να είναι πολύ μεγάλη. Και με την «ανθρωπιά» εννοούμε, φυσικά, τη συμπόνια, τη συμμετοχή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο πάθος του γείτονα. Και όχι μόνο του γείτονα. Του κάθε ανθρώπου. Άλλοτε χρησιμοποιούσαν τον όρο «ανθρωπισμός». Έλεγαν: «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» και με τούτο εσήμαιναν μια προσωπικότητα που ξοδευόταν ολόκληρη για να κάμει το καλό. Ο Ντυνάν, για παράδειγμα, ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού», υπήρξε ένας τέτοιος ανθρωπιστής. Πέρα απ' ό,τι θα μπορούσε να ενδιαφέρει αποκλειστικά το άτομό του, εσυλλογίσθηκε τους ανθρώπους που έπασχαν, έξω από διάκριση φυλής και θρησκείας, «εν πολέμω και εν ειρήνη».

Ο «ανθρωπιστής», ένας άνθρωπος με σπουδαίες ικανότητες, που **αναλίσκεται** με ειλικρίνεια, χωρίς υστεροβουλία, ακόμη και χωρίς τη θεμιτή, επιτέλους, από πολλές απόψεις, επιθυμία της υστεροφημίας, υπήρξε, για πολλούς αιώνες, ένα θαυμάσιο ιδανικό, που οι προγενέστεροι το επρόβαλλαν στους μεταγενέστερους. Ακόμη τότε η «ανθρωπιά», μολονότι δεν έπαυε να είναι κοινή απαίτηση, δεν είχε καταντήσει κοινόχρηστος όρος. Ήταν η σπάνια, η υψηλή παρουσία, όπου μόνο μερικές εκλεκτές φύσεις κατόρθωναν να φτάσουν. Και ακόμη, μια καθημερινή άσκηση που ο καθένας την επιθυμούσε για τον εαυτό του, θεωρώντας την αυτονόητο χρέος του, χωρίς να συλλογίζεται ότι θα μπορούσε και διαφορετικά να την αξιοποιήσει.

Το γεγονός ότι η απαίτηση της «ανθρωπιάς» έχει γίνει κοινός τόπος σήμερα δεν είναι χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Δείχνει πως η **οικουμενική** ψυχή αισθάνεται βαθύτερα την ταλαιπωρία του ανθρώπου και αναζητεί διέξοδο.

Περιττό να προστεθεί πως και η ανθρωπιά, καθώς κι ένα σωρό άλλοι όροι, έχει υποστεί τρομακτικές **διαστρεβλώσεις**. Όποιος είπε πως οι ιδέες είναι καθώς τα υγρά, που παίρνουν το σχήμα του μπουκαλιού τους, είχε, βέβαια, πολύ δίκιο. Και με τους όρους το ίδιο συμβαίνει. Αλλάζουν νόημα, αλλάζουν απόχρωση, κατά τον τρόπο που τους μεταχειρίζεται κανείς και κατά τον σκοπό που επιδιώκει χρησιμοποιώντας τους. Έτσι, μπορούμε να μιλούμε όλοι για ανθρωπιά, αλλά να εννοούμε **ολωσδιόλου** διαφορετικό πράγμα ο καθένας.

Έπειτα, ένας όρος, μια λέξη, μια έκφραση, που βρίσκεται ολοένα στο στόμα μας, σιγά σιγά φτωχαίνει, αδειάζει, αποστεώνεται, αυτοακυρώνεται. Φοβούμαι πως ίσια ίσια αυτό έχει συμβεί με την ανθρωπιά. Αρκεί μια ματιά ολόγυρά μας, για να το νιώσουμε καλύτερα τούτο. Η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή, τη γλυκιά ζεστασιά της. Είναι ένας χειμώνας χωρίς αλκυονίδες. Η «καλημέρα», αυτό το χαρούμενο άνοιγμα παραθύρου προς τον αίθριο ουρανό, μεταβάλλεται σιγά σιγά σε μορφασμό. Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της **ευζωίας** δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.

Λησμονούμε, ωστόσο, πως η ανθρωπιά είναι κυριότατα βούληση, δεν είναι γνώση, δεν είναι μόνο γνώση. Και δεν είναι λόγος, είναι πράξη. Είναι ένας ολόκληρος εσωτερικός κόσμος, στην τελειώσή του, που ακτινοβολεί παντού. Η ανθρωπιά αποκλείει τη μισαλλοδοξία, την καταφρόνηση του άλλου ανθρώπου: είναι επιεικής και ήπια. Περιέχει πολλή συγκατάβαση και πολλή κατανόηση. Η ανθρωπιά είναι κυκλική παρουσία. Δεν βρίσκεται στραμμένη προς ένα μονάχα σημείο του ορίζοντα. Εκείνος που είναι αληθινά ανθρώπινος δεν μπορεί παρά να είναι, σε κάθε περίπτωση, ανθρώπινος. Η ανθρωπιά δεν είναι επάγγελμα, δεν είναι όργανο αυτοπροβολής και επιτυχίας. Είναι απάρνηση. Πρέπει πολλά ν' αρνηθείς, για να κερδίσεις τα ουσιωδέστερα. Αλλά δεν είναι και παθητική κατάσταση. Ολωσδιόλου αντίθετα, αποτελεί μορφή αδιάκοπης ενέργειας. Είναι πολύ ευκολότερο να γίνεις «μέγας ανήρ» παρά να γίνεις «μεγάλος άνθρωπος». Η Ιστορία είναι γεμάτη παραδείγματα μεγάλων ανδρών. Αλλά έχει πολύ λίγους «ανθρώπους» να παρουσιάσει.

I.M.Παναγιωτόπουλος, Ο Σύγχρονος Άνθρωπος.
Οι Εκδόσεις των φίλων, Αθήνα 1988. 18^η έκδοση (Διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: **«Η ανθρώπινη λαίμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.»**.

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (**Η «ανθρωπιά» ... «εν πολέμω και εν ειρήνη»**) και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

β) Ποια νοηματική σύνδεση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις: **έτσι** (στην τέταρτη παράγραφο) **ωστόσο** (στην έκτη παράγραφο).

Μονάδες 4

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **αναλίσκεται, οικουμενική, διαστρεβλώσεις, ολωσδιόλου, ευζωίας.**

Μονάδες 5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **κοινόχρηστος, συμμετοχή, αυτοακυρώνεται, γνώση, αδιάκοπης.**

Μονάδες 5

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:
«**αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής**» (στην πρώτη παράγραφο)
«**Ερυθρού Σταυρού**» (στην πρώτη παράγραφο).

Μονάδες 2

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις εκφράσεις με μεταφορική σημασία.

Μονάδες 3

Γ1. Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, να αναφερθείτε σε φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς στην εποχή μας, αλλά και σε δραστηριότητες, ατομικές και συλλογικές, που αποσκοπούν στον περιορισμό αυτού του ελλείμματος (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Ο συγγραφέας επισημαίνει τη σημασία του ανθρωπιστικού ιδεώδους, το οποίο έχει εκλείψει. Αρχικά, αναλύει το περιεχόμενο του όρου στο παρελθόν, τονίζοντας πως το ενδιαφέρον για το συνάνθρωπο επεκτεινόταν πέρα από κάθε διάκριση. Ο ανθρωπιστής, απαλλαγμένος από προσωπικά συμφέροντα και διάθεση για αυτοπροβολή, αποτελούσε πρότυπο απαραίτητο για την κοινωνία. Βέβαια, η έννοια της φιλαλληλίας εκλαμβάνεται διαφορετικά σήμερα. Η «ανθρωπιά» έχει γίνει «κοινόχρηστος» όρος, γιατί καθώς τα προβλήματα έχουν πληθύνει, καθίσταται ακόμα πιο επιτακτική και αναγκαία. Ωστόσο, αποδεικνύεται ότι ο σεβασμός στον συνάνθρωπο έχει αντικατασταθεί από τον ατομικισμό και την τυπικότητα των σχέσεων. Τέλος συμπεραίνει ότι η ανιδιοτέλεια ως αυτόβουλη ενέργεια είναι απαραίτητη και συνάμα σπάνια, διότι προϋποθέτει πλήθος εσωτερικών χαρισμάτων και κοινωνικών αρετών.

B1. Ο σύγχρονος άνθρωπος επιδιώκοντας όλο και περισσότερο την ικανοποίηση των προσωπικών του αναγκών κλείνεται στον εαυτό του, περιχαράκωνεται, με αποτέλεσμα να αγνοεί τον συνάνθρωπο, να αδιαφορεί για φαινόμενα δυστυχίας που μπορεί να παρατηρούνται γύρω του. Ο ατομικισμός, η επιδίωξη της ευμάρειας, η ανάδειξη της ύλης σε υπέρτατο παράγοντα κοινωνικής καταξίωσης και αποδοχής, απομακρύνουν τον άνθρωπο από το συνάνθρωπο, τον σκληραίνουν, τον αλλοτριώνουν και τελικά τον μετατρέπουν σε ένα ανταγωνιστικό ον, για το οποίο οι έννοιες της ευγένειας και της φιλαλληλίας θεωρούνται επουσιώδεις και ξεπερασμένες, καθώς δεν τον βοηθούν να επιβληθεί και να επικρατήσει. Αυτός ο άνθρωπος αδειάζει ψυχικά και αντιμετωπίζει επιφανειακά τις σχέσεις του με τους άλλους, επιδιώκοντας την καλοπέραση και τις χρησιμοθηρικές, περιστασιακές και εφήμερες σχέσεις.

B2. α) Δύο τρόποι ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου είναι:

- Ο ορισμός της έννοιας «ανθρωπιά»: «Η “ανθρωπιά” είναι... κάθε ανθρώπου».
- Τα παραδείγματα: «Ο Ντυνάν, για παράδειγμα... ένας τέτοιος ανθρωπιστής».

β) έτσι: δηλώνει αποτέλεσμα, **ωστόσο:** δηλώνει αντίθεση

B3. α) αναλίσκεται=καταναλώνεται, ξοδεύεται

οικουμενική=παγκόσμια, διεθνής

διαστρεβλώσεις=αλλοιώσεις, παραποιήσεις

ολωσδιόλου=εντελώς, καθόλου

ευζωίας=καλοπέρασης, ευμάρειας

β) κοινόχρηστος≠ιδιωτικός

συμμετοχή≠αποχή

αυτοακυρώνεται≠αυτοεπιβεβαιώνεται

γνώση≠άγνοια

αδιάκοπης≠στιγμιαίας

B4. α) «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής»: Η χρήση των εισαγωγικών αποσκοπεί στην ακριβή μεταφορά του χαρακτηρισμού που αποδιδόταν στο παρελθόν σε κάποιον που ξόδευε τη ζωή του για το συνάνθρωπο (ευθύς λόγος)

«Ερυθρού Σταυρού»: Με τη χρήση των εισαγωγικών αποδίδεται η ονομασία ενός διεθνούς οργανισμού (ειδικό λεξιλόγιο)

β) Τρεις εκφράσεις με μεταφορική σημασία είναι:

1. «Η “ανθρωπιά” είναι μια λέξη του καιρού μας, ένας όρος κοινόχρηστος, **ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ’ όλα τα χέρια...**»
2. «Έπειτα, ένας όρος, μια λέξη, μια έκφραση, που **βρίσκεται ολόένα στο στόμα** μας...»
3. «Η ανθρώπινη λαίμαργία, **η δίψα της ευζωίας...**»

Γ. Επικοινωνιακό πλαίσιο: Πρόκειται για άρθρο, οπότε απαιτείται τίτλος. Ενδεικτικά: «**Η ανθρωπιά σήμερα**».

Α’ ζητούμενο: Φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς

- Η αδιαφορία, η παθητικότητα απέναντι στον πόνο του άλλου
- Ο ανταγωνισμός σε τομείς όπως η εργασία
- Οι επιφανειακές διαπροσωπικές σχέσεις, η σύναψη κοινωνικών δεσμών με κριτήριο το ατομικό συμφέρον, η ανωνυμία
- Η εχθρότητα, η επιθετικότητα, η βία
- Η έξαρση του ρατσισμού, του εθνικισμού
- Οι ανισότητες, η επιβολή του δίκαιου της πυγμής
- Ο ατομικισμός
- Η χαλάρωση των ηθικών αξιών, η απουσία ηθικών φραγμών

Μετάβαση στο β' ζητούμενο: Μια κοινωνία που θέλει να είναι δημοκρατική και πολιτισμένη, πρέπει να κάνει τις απαιτούμενες ενέργειες για την ανάκαμψη του ανθρωπιστικού κινήματος, διότι χωρίς αυτό η κοινωνία οδηγείται στην καταστροφή. Στην προσπάθεια αυτή καλούνται να λάβουν πρωτοβουλίες οι ίδιοι οι άνθρωποι, η πολιτεία, σε συνεργασία με τους φορείς παιδείας και αγωγής, καθώς αυτοί είναι από τους βασικότερους διαμορφωτές της συνείδησης και της προσωπικότητας των νέων

Β' ζητούμενο: Πώς μπορεί να ενδυναμωθεί το ανθρωπιστικό κίνημα με ατομικές και συλλογικές δραστηριότητες;

- Εκ μέρους του ατόμου:
 - Άσκηση αυτοκριτικής εκ μέρους του ατόμου, προκειμένου να ανακτήσει τον αυτοσεβασμό του και ως εκ τούτου το σεβασμό προς το συνάνθρωπο
 - Ατομική δράση, παροχή υλικής βοήθειας, ψυχολογική και ηθική συμπαράσταση στους ανθρώπους που βιώνουν τη σκληρότητα της ζωής
- Με τη συμβολή της πολιτείας, των ανθρωπιστικών οργανώσεων, των διανοούμενων, του εκπαιδευτικού συστήματος μπορεί να καλλιεργηθεί το αίσθημα της ανθρωπιάς μέσω της:
 - Καλλιέργειας φιλειρηνικού κλίματος, της απουσίας εντάσεων και βίας
 - Ενίσχυσης του διαλόγου, της διαμόρφωσης δημοκρατικής και φιλελεύθερης παιδαγωγικής ατμόσφαιρας
 - Ενημέρωσης, της ευαισθητοποίησης για τα κοινωνικά προβλήματα
 - Παρότρυνσης των νέων να συμμετέχουν σε εθελοντικές κινήσεις για να γνωρίσουν τα κοινωνικά προβλήματα, αλλά και την αξία της κοινωνικής προσφοράς
 - Παροχής κινήτρων για εθελοντική προσφορά

Επίλογος: Διαχρονικά έχει παρατηρηθεί ότι το ανθρωπιστικό κίνημα ανακάμπτει κάθε φορά που οι συνθήκες είναι δύσκολες για την κοινωνία, όπως π.χ. σε περιόδους πολέμων ή κρίσεων. Δεν πρέπει όμως να φτάσει η κοινωνία στο «χείλος του γκρεμού», για να επαναξιολογήσει τη σημασία των ανθρωπιστικών αξιών. Ανατάσσοντας το ανθρωπιστικό κίνημα εγκαίρως, αποφεύγεται το ενδεχόμενο μιας ολικής καταστροφής της κοινωνίας, καθώς αυξάνεται ο δείκτης της ανθρωπιάς των μελών της.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ